

Objektív – szubjektív?

– a Weöres Sándor Gyermekszínház Találkozó 2008-as megyei bemutatói kapcsán –

Tóth Zsuzsanna

Írjak a Weöres Sándor Gyermekszínház Találkozó megyei találkozóinak hangulatáról, színvonaláról valamiféle összegzést – hangzott a felkérés. Megtettem ezt már párszor az előző évek folyamán, néha azt gondolom, talán már nem is tudok, nem is lehet ez ügyben újat mondani. Persze, minden évben mást látunk, új játzókat, jó esetben új probléma-közelítéseket.

A zsűriken helyet foglaló kollégákkal rendszerint valamiféle objektivitásra törekszünk, amelynek fényében közös „szabályok” alapján próbáljuk megítélni az alkotásokat; ám többnyire mégis csak erősen szubjektív vélemények formálódnak – a saját színházeszmények, világlátások, elvárások fényében. S ritkán ugyan, de van úgy is, hogy az ember félredobja a kritikus nézői álláspontot és megmagyarázhatatlan módon hagyja, sodorja csak magával a játzó boldogsága.

Kicsit más megvilágításba helyezte a Találkozót, hogy idén mindösszesen három megyei, két budapesti és egy határon-túli válogatáson voltam jelen, vagyis átfogónak semmiképp nem nevezhető képet kaptam csupán a jelenlegi mezőnyről.

Ám sikerült úgy szerveznem a dolgokat, hogy három héten belül kellett rengeteg előadást megnézni – gyermek-, diák- és felnőtt színjátzóktól –, mely hatalmas számot le sem írom, mert embertelennek tűnik, viszont így sűrítve kaptam esszenciáját problémáknak és eredményeknek, amikről érdemes szólni.

Az első szó legyen megint a **köszönet**, amely kijár mindazoknak, akik minden külső körülmény dacára *színházzal* (saját, teremtett világgal, egyéni fikcióval), színház- és világértésre (a mások által teremtett világ, mint fikció és valóság, illetve a felmutatott emberi példák alapján magunk és mások megértésére) nevelnek. Merthogy mindezek által a saját belső és a környező realitás érthető meg, árnyaltabb személyiséggé válnak a játzó! Nem lehet eléggé hangsúlyozni és köszönni, hogy – noha közhelyszerűen mindenki az általános értékvesztésre hivatkozik – *pedagógusok százai* próbálják meg tanítványaikat olyan utakra vezetni, amelyek a személyiségfejlesztést állítják középpontba, s éppen az önismeret gazdagításával nevelnek teljesebb embereket. A színház misztériumát úgy teszik a mindennapok praktikus élményévé, hogy észre sem veszik a tanítványok, micsoda lélek- és világjobbító mozgalom részesei, szószólói... Merthogy azok. Tanáraik is, ők is.

A köszöneten túl nézzük az élményeket – szubjektív és objektív módon: mi volt a jó, mi a meglepő ezen a tavaszon, s hol látszanak felfeslenni a színpadi játék szövetei...

Lassan 15 éve ülök különféle zsűriken, és azt kell, hogy mondjam, úgy érzem (néha), nem volt hiábavaló az a sok észrevétel, kritika, amit megfogalmaztunk társaimmal az évek során. Ezen a tavaszon a gyermekszínház mezőnyében egy általános felfelé nivellálódás volt tapasztalható, a színvonal egyenes emelkedése. Mielőtt rózsaszín szemüveg viselésének vádjával illetnének, el kell mondani, hogy ez az általánosan magasabb színvonal még mindig hagy kívánnivalót maga után, és egyre kevesebb a kiugróan tehetséges, új szempontú közelítést, eredeti látásmódot tükröző előadás is. Miért örülünk akkor, ahelyett, hogy szomorkodnánk? Azért, mert mindenképpen fontos, hogy a csoportokat vezető pedagógusok nagy része felfogta, megértette, hogy a színjátzás, a rendezés egyfajta tudomány, aminek alapjait el kell, el lehet sajátítani. Hogy a színpadi létezésnek megismerhető törvényei vannak, amely ismeretek birtokában ugyan nem lesz rögvest tökéletes egy előadás, de legalább nem bántó hiányosságokkal küzd. Ettől a fejlődéstől voltunk boldogok, boldogabbak, mint egy éve.

S hogy mi okozott csalódást? Bizony, némi csalódást okozott a nagy kiugrások hiánya. Csalódást okozott, hogy még mindig sok alapvető hibát elkövetnek a rendezők – elsődlegesen és nagyon hiányzik az értő, elemző olvasás, a megfelelő szintű dramaturgiai munka. (Félreértés ne essék, ehhez nem nagy színházi jártasság – csupán a logikus kérdésselvetések sorozata szükséges, amelyek minden színpadi munkát meg kell, hogy előzzenek.)

Érdekes megvizsgálni, mit is láttunk a színpadokon. Egyre gyakoribb, hogy kész dramatizáláshoz nyúlunk a kollégák – ám ezen darabok, színvonalukat tekintve, nagyon eltérőek. (Kézenfekvő lenne, adódna a párhuzam a diák- és felnőtt színjátzókkal való összevetésre, de direkt módon félreteszem ezt a nézőpontot, s csak a gyermekszínház „választásaira” koncentrálok.) Mit szeretünk a gyerekekkel játszani/játszatni? A tananyaghoz kötődő anyagok, a már ismert mesék, történetek feldolgozását; nagy ritkán

egyéni színpadi alkalmazását egy-egy irodalmi anyagnak; vagy azt, ami majdnem kötelező, idén például a Reneszánsz Év kapcsán a Máttyás mesékre koncentráltak többen. Az előző évekhez hasonlóan bőven láttuk Arany János művek feldolgozását, és Petőfit, Boldog és Kis herceget, s nem maradtak el a töretlenül népszerű (bár voltaképpen nagyon nehezen játszható!) Lázár Ervin mesék sem, és megjelent az örök sláger, a Ludas Matyi is! Ez utóbbihoz, azt kell gondolnom, főként azért nyúlnak előszeretettel a kollégák, mert a vásári jelenetek sok szereplőnek adnak megnyilvánulási lehetőséget. Holott éppen ennek a műnek kapcsán talán érdemes lenne átgondolni, mit GONDOLUNK a hatalom önkényeskedő jellegéről, a magának mindent habozás és eszközökre való tekintet nélkül megszerző földesúrról és büntetéséről; a hozzá való viszonyunkról, az áhított bosszúról, no és arról is, hogyan is áll a nép, vagyis mi, hogyan is állunk manapság ezekkel a Ludas Matyikkal. Ki köztünk ma Ludas Matyi? Van egyáltalán?

S ha már az átgondolásokról tartunk. Bizony érdemes volna úgy átolvasni minden bemutatásra szánt szöveget, hogy egyrészt alaposan megértsük, másrészt kigyomláljunk belőle értelemzavaró fordulatokat. Ha hiszik, ha nem, idén is többször előfordult, hogy egy kedvelt témát voltaképpen jól működő adaptációban mutattak be többen is – egy meglehetősen nagy logikai bukfcencet észre sem véve a szövegben. Érdekes párhuzamot vonhatnánk egy évekkkel ezelőtti írásomban kritizált *A rátóti csikótozás* dramatizációval. Emlékeztetve a régre: A rátóti csikótozásban az elején megállapítja a csósz, hogy ő maga ugyan hosszúkás, főzni való tőköt már látott, de ilyen kerek, sütnivalót még nem. Akkor felvettem a kérdést; ha a csósz tudja, hogy TÖK-ről beszél, bármilyen formájú lett légyen is az, akkor miről szól majd a játék, ami arra épül, hogy SENKI nem tudja, mit is talált a csósz.... Most hasonló logikai bukfcencet jelent számomra Arany János *A fülemiléjé*-nek adaptációja, amelyben elhangzik a bevezető játék során, hogy a két rossz szomszéd (Péter és Pál) ÁLLANDÓAN a bíróságra rohangál mindenféle csip-csup ügygel. Ha ez így van, akkor a feleknek tudniuk kéne, hogy a bíró korrupt, állandóan csak a pénzt követeli, s annak ad igazat, aki a nagyobb kenőpénzt adja! Akkor miért mennek hozzá a pereskedni vágyók úgy, hogy újdonság nekik; pénzt kér a bíró? Akkor ez a mostani per éppen, hogy nem nyújt semmi újat, így viszont minek is mennek a bíróhoz? Vagy ÉPPEEN most lesz elege a bírónak a két örök-civakodóból, s kíván másfajta módon igazságot tenni? Akkor viszont a fenti állapotnak ezt a változatát kell bemutatni!

Nem lehet megspórolni azt a dramaturgiai gondolkodást, amelynek mentén ki kell jelölnünk az előadásra szánt mű fő motívumait, a játékosokat mozgató rugókat – ezek főleg érzelmi, gondolati motivációk. Ha ezt megtakarítjuk magunknak s gondolkodás nélkül átvesszük valamely írott szöveget, akkor csúszhatnak be a fent jelzett bakik, akkor jön a szövegbetanulós-felmondósos, voltaképpen értelmetlen színházszadi. Itt is vannak persze objektív és szubjektív mozzanatok, hiszen A fülemilében említett dramaturgiai probléma ellenére, a hibás szöveghasználat dacára a játszó néha simán átsiklanak e fölött a logikai bukfcenc fölött és mindenféle szempontból remek előadást hoznak létre... Miért? Mert a rendező úgy mozgatja a játszókat, hogy nem a szövegmondásra teszi a hangsúlyt, hanem a viszonyok pontos ábrázolására – s így már nem bántó annyira a fent említett tévedés sem. (Ezt figyelhettük meg például a Buzogány Márta vezette isaszegi színjátszók munkájában.)

Bizony még ma is előfordul egy másik – véleményem szerint nagy jelentőségű – darabválasztási probléma. Sokszor a rendező tanárok nem gondolják át alaposan, hogy MIÉRT is nyúlnak egy adott műhöz, s nem gondolják át következetesen azokat az alapelveket, amelyeknek figyelmen kívül hagyása számos buktatót rejt: MIT – KIKKEL – KIKNEK – HOL? Régi alapigazság ez, amit nyilvánvalóan tudnunk kell, s amelynek most, a gyerekszínjátszás kapcsán, alapvetően az első két kérdésre koncentrálnunk.

Mi mindenre kell ügyelni választásunkkor? Semmiképp nem hagyhatjuk figyelmen kívül a csoport jellemzőit összetétel, életkor, a játszó gyakorlat stb. tekintetében. De ugyanúgy azt sem, hogy mit kívánunk elérni a játékkal. Úgy vélem, a pedagógus rendezőnek mindenkor tisztában kell lenni a gyerekszínjátszás legfontosabb kritériumával (s ez általában így is van!), s nem a felnőttek kiürült színházi formáit másoló előadásokat kéne létrehozni, de a gyerekek személyiségét építő, kreativitásukat kamatoztató, felszabadult játékokat. Így aztán azokat az előadásokat szerettem kevésbé, amelyek a klisék másolásában „jeleskedtek”.

Volt olyan – jobb sorsra érdemes – csoportvezető, aki rendkívüli mértékben zokon vette szavainkat, mert a zsűri egységes volt megítélésében; engem ma is bánt, hogy fájdalmat okoztam véleményemmel, de ma sem tennék másként. Egyszerűen muszáj volt elmondani, hogy pedagógiai és színházi szempontból egyaránt vállalhatatlan, hogy egy gyöngye kabaréjelenet kedvéért 12 éves színjátszóval egy korosodó vénlány szereleméhes sóvárgásait akarta eljátszatni. Ez a fajta színjátszás a felnőttek számára is kiürült kliséket hordoz, a gyerekek szempontjából pedig – a jelmezbeburjánás boldogságán túl – csak veszélyeket rejt.

Sokat töprengtem azon is, hogy lehet-e, kell-e tanácsokat adni egy zsűri-beszélgetésen. Néha nagyon jól „bejön” egy-egy ötlet, másszor könnyen visszájára fordulhat. Vagy példákat állítani, hogy lám, ott és akkor milyen jól működött ez vagy az. Jószerivel azt látjuk ugyanis, ha valaki „sikeres”, elkezdik másolni a

dolgait, nem gondolván bele abba az egyszerű képletbe, miszerint a másolat, mindig másolat marad... Sőt. Ez esetben rosszabb, mert a gyerekkorú játszóknak egy másik gyerekkorú játszó bőrébe bújni tán még nehezebb (hitelesíteni gesztusait, mondatait, amelyek egy másik játékban épp az előadás fő erényeit adták – mert *ott* saját élményű szövegként szóltak!).

Így aztán láttunk tökéletesen hamis és üres „életjátékokat”, amelyek kamasz-panasz variációként évek óta keringenek, de csak kevés kivétellel születik belőlük érvényes előadás – olyan, ahol a gyerekek nem saját maguk pláza-képzetei, de nem is a tanár néni valahai kamasz-énje megnyilvánulásai, hanem hús-vér mai gyerekek, ahol a megidézett problémák a korosztály és a kor sajátjai, nem pedig a sorozatokból ismert álgondok, ál-életek kísérői. (Hallottam olyan szöveget, amelyben a szerelmes tini fő gondja, hogy „*elhagyott a pasim, pedig karácsonyra Mercedest és hawaii utazást kapott tőlem ajándékba...*”. Ez nyilvánvalóan képtelenség mai valóságunkban – legalábbis az elvonatkoztatott valóság gyerekszínházi szintjén. De ez a szöveg így elhangzott.)

Mint ahogy számos fölösleges színpadi átrendezést, színes bedíszletezést is kényszeres pótcselekvésnek érzek, érzünk; sokan azt gondolják, a színház a színszerűségben rejlik (nota bene, abban is!), ám NEM a színek váltakozásában – hiszen a festett és illúziót ígérő díszletek fontosságáról már több színháztörténeti korszak sikeresen lemondott. (És akkor még nem beszéltünk a kifejezetten gagyi, ám a nagyszínpadi festett kulisszákat idéző anyaghasználatról! Ez igazán elrettentő tud lenni.) Mégis minek örültünk? Hogy viszonylag kevesen választották a fenti díszletezést. Hogy megjelent egy-két szellemesen egyszerű, ám hatásában erősen teatrális színpadi elem – egy-egy fényháló például, ami dekorativitásán túl jelentést is hordozott. Hogy a kellék használatban is megjelent a stilizáció – ami időnként egészen elemeltté tett egy-egy jelenetet. Hogy egyre több az átgondolt, gondos jelmezhasználat! Hogy láttunk saját élményű játékban kiválóan mozgó (alkalmasint beszédhibás gyereket!), aki tudta, mit mond, kinek mondja, milyen viszonyban... Úgy idéztek meg életes asszonyságokat csöppnyi lányok, hogy magukban hordoztak minden ősi tudást az asszony-létről. Taníthatatlan gesztusokkal, felszabadultan, a világ furcsaságaira is éhes-kíváncsian. S hogy ne rébuszokban beszéljek, ezt az előadást Egerben láttuk, a Sirokról érkezett PAFFF SZÍNPAD-tól (rendező tanár: Rajnavölgyi Vilmos).

Apródok Gyermekszínpad, Diósgyőr
Jancsi és Juliska; Kaposi László felvétele

Vagy láttunk például néhány emlékezetes előadást... (Itt és most persze csak néhány meggyéről van szó. Említettem, hogy voltaképpen keveset láttam, így aztán jó néhány remek előadásról itt bizonyosan nem is eshet szó.) Éppen ezért úgy vélem, inkább arról szólok még pár szót, mitől tetszetős a „zsűri” számára egy-egy előadás. Jól példázza ezt a miskolci találkozón bemutatott, az Apródok mozgásszínházban fogalmazott *Jancsi és Juliskája*, ami persze messze nem a történet felidézése volt, sokkal inkább az ismert mesére adott reflexiókból állt (csoportvezető: Szeszák Szilvia). Érvényes kérdéseket fogalmaztak a szüggesztív jelenlétű játékosok, amelyekre ugyan nem kaptunk minden esetben világos válaszokat, de izgalmas színházi élményt mindenképp. A színházi kifejezésformák közül olyat választottak, amelyekkel nem csupán köszönőviszonyban vannak, de már-már közelebbi ismeretségben. Talán még nincsenek anyanyelvi szinten, de a konyhanyelvét már jól beszélik a mozgásnak. Mindehhez egy elképzelt világnak megfelelő egységes jelmezhasználatot és kifejezetten erős jelenlétezt kaptunk.

Nagyon érdekes és vonzó az is, ha egy csoportot a kísérletezés állapotában látunk; amikor már nem elég-szenek meg azzal, hogy a szöveget visszaadják – de megfejtik annak értelmét, holdudvarrá tágitják az értelmezés színeit, vagyis színházi képpé formálják a közlésekben rejlő gondolatokat. Olyan ez, mint amikor a papírízű valóságból hús-vér hősök születnek előttünk... Éppenséggel lenyűgöző az is, amikor egy nagyon ismert szöveg új variációit keresik (*Élet a Kerek Erdőn kívül*, Inárcs, rendező: Kovácsné Lapu Mária), impulzívan, izgalommal tele.

Jó nézni, amikor az önmagukból építkezés új, kreatív formáit hozzák a gyerekek, vagy ahol egy-egy drapériával teremtenek színházi atmoszférát. Akad csoport, amelyik bátran kísérletezik a teatralitás különféle eszközeivel – főként a stilizáció válik sajátjukká... S ha még a beszéd érthetősége, plaszticitása is fontos egy játszó társaságnak, s netán a szereplők közötti viszonyokat is boncolgatják – már csak örülni lehet.

Objektív mércével mérve némelyik játék semmiképp nem a példászerű gyerekszínjátás mintája – ám szubjektíve előfordulhat, hogy mégis százszor izgalmasabb, mint a „jó tanuló” felelése. Ez sok esetben a már ismert módon attól függ, amit a személyiség varázsaként ismerünk. Vagyis valójában kijelenthetjük, hogy a pedagógus személyisége az, ami titkokat felfedően megmozgatja a gyerekeket, kinyit világokat a számukra. A nézőt pedig magával ragadja egy-egy hiteles személyiségű pedagógus világlátása – gyermekember-vezetése... Rendezői tudás ez? Nem feltétlenül, ám mindenképp nélkülözhetetlen egyfajta színházi látásmód mindehhez. S így elevenedik meg az „üres tér”, rajzolódnak ki emberi történetek, szerethető és felejthető figurákkal, így jutunk élményhez a nézőtérén is.

Legyünk kicsit még objektívebbek. Voltak megyék, ahol öröm volt végigülni a napot – ahol magas színvonal, remek hozzáállás, jó szervezés, a gyereksereg számára felszabadult fesztiválhangulat volt jellemző. Néhol a szervezők a szívüket is beletették az általánosan korrekt lebonyolításba. (Hányavetiséggel sehol nem találkoztam.) Volt, ahol a Társaság által delegált zsűrin kívül helyi erőket is bevetettek, ez többnyire jól működött, némely kolléga például saját bevallása szerint örömmel fedezte fel a mi „külső látásunkban” rejlő igazságokat. Segítettünk az addig szubjektív észrevételeit objektívebbé tenni – mondta. Volt ez persze fordítva is, hiszen nagy tekintélyű és tapasztalt, „nem delegált” kollégákkal is ültünk egy zsűriben. Személy szerint úgy érzem, nagy szerencsém volt, hogy kizárólag olyan kollégákkal kerültem egy zsűribé, akikkel többnyire azonos nézőpontból, azonos értékek szerint fogalmaztuk meg a véleményeinket – állandóan a segítés szándékával, szeretetteljesen.

Talán csak egy helyen – a határon túlra tett kirándulásomra gondolok – érezte úgy jelen sorok írója, hogy nem érdemes ütközni a helyi zsűri véleményével, hiszen egészen más megítélés alatt élő és dolgozó csoportokról kellett volna nyilatkoznia. A nagyon kedves és szimpatikus vajdasági játszók és pedagógusaik többnyire másfajta színházi ideálnak megfelelő előadásokat mutattak be, bár egy-két előadásban (véleményem szerint a legjobbakban) azért ott volt a személyiségfejlesztés komplexebb igénye, többnyire olyan vezetők csoportjaiban, akik magyarországi továbbképzések vagy kifejezetten értékes színházi munkafo-lyamatok részesei is voltak már. Anélkül, hogy az óbcesei vendéglátókat megbántanám, le kell írni, hogy számomra az ott jobbaknak minősített előadások – leszámítva a Magyarországra is meghívást kapott ludasiak csoportját, és előadásukat, a *Jércike és Kakaskát*, és tán még a horgasiak *Mátyás meséjét* – sok-szor érdektelen játékmódú produkciók voltak, annak ellenére, hogy többnyire kortárs szövegekkel próbálkoztak. Ettől egyébként csak jobban lehetett érezni bizonyos disszonanciát. (Itthon bátrabban elmondom, hogy ezeket miért tartom a gyerekszínjátásra veszélyes módozatoknak, annak ellenére, hogy persze, százszor jobb, ha – itthon, vagy határon túl – *egyáltalán színházat játszanak* a gyerekek, ahelyett, hogy csavarognának, de odaát nincsenek igazán érveim. Amikor elmondásuk szerint az a tét, hogy a magyar nyelvet, a magyarságot már nehezen tudják átörökíteni, s ezekkel a formákkal talán még vonzóvá tehető a gyerekek számára a színjátás, mint anyanyelvapólo tevékenység – mit lehet mondani? Bízom benne, hogy egyre többen jönnek majd rá, hogy a nagyszínházi kliséken túl érdemes keresni a gyerekek valódi kifejezésformáit – ehhez talán a budapesti gálán való részvétel is impulzusokat ad majd.

S hogy mi maradt meg még? Szubjektív emlékként sok mosolyogva szurkoló gyerekarc, sok-sok egymásra figyelő szépséges tekintet, a másik szövegét hangtalanul mondó ajak... Hallok a döntésre közösen énekelve várakozókat; a szünetekben bennfentesen értékelőket, a kissé lemondókat – „hát, tényleg jók voltak” mondatokat motyogókat, vagy a „jobbak voltak, mint mi?” kételyét hangoztatókat. Látok sírni gyereket, mert túlságosan a győzelemre koncentráltak, és látok hitetlen boldogságban örülni sokakat, akik egy bronz, vagy ezüst oklevél fölött is ragyognak.

Objektíven pedig látom, hogy itt-ott kicsit fogynak a csoportok, fogy a lendület. Mintha beállt volna a „top ten”, hiszik sokan, s a többieknek nincs mit keresni. Pedig nem. A gálán szereplők névsorában sok új, izgalmas csoportot látunk. S ha általában kevesebben is vannak országszerte, a gála két napja zsúfolásig tele, a játszóknak vélhetően nagyszerű előadásokkal ajándékozzák majd meg a nézőket, nemcsak idén, de reményeink szerint a jövőben is.

A budapesti elődöntőről

Regős János

A bemutatósorozat (Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2008. április 11., 13., 19.), amely huszonegy előadást vonultatott fel, többnyire most is jól tükrözte ennek a korosztálynak a kivételes játékkedvét, őszinte buzgalmát az ügy körül, hogy valami maradandót és tanulságosat hozzanak létre együtt, lelkes és ügyszerető tanítóik, tanáraik vezetésével. Akiknél létrejött a közös áramkör, vagyis a gyerekek és tanáraik nyitottak tudtak maradni egymás ötleteinek befogadására, és ahol a pedagógus kellően finom eszközökkel tudta irányítani, csiszolgatni a gyerekek egészségesen szertelen fantáziáját, ott felejthetetlen előadás jött létre. A „művészkedésre” tett koraszülött kísérletek most sem tudtak igazán működni, és nem azért, mert nem voltak elég „szépek”. Sőt, túlon túl szépelgőre sikerültek, és bármennyire is igyekeztek bizonygatni, hogy lám-lám, mire is képesek a mi művészpálántáink, az esztétikai kánonhoz való ilyen-olyan alkalmazkodás inkább a felnőtt dominanciáját tette árulkodóvá. Szerencsére, kevés ilyennel találkoztam.

Nem szándékom mind a huszonegy előadásról írni, ez ilyen rövid terjedelemben lehetetlen is. Inkább a tanulságos mozzanatok kedvéért veszek közelebről is szemügyre egy-egy alkotást, hogy az imént vázolt közelítési szempontjaimat jó és kevésbé jó színjátékos megoldásokkal szembesítsem. Ha eközben nem írok egy-egy előadásról, akkor semmiképpen se gondolják, hogy az rossz vagy érdektelen lett volna! Egyébként a bemutatót minden alkalommal részletes, elemző beszélgetés követte, ahol a zsűri meg tudta osztani gondolatait a pedagógusokkal.

Az első nap előadásainál sok probléma adódott a játékoság érzetének megteremtésével és megtartásával, ami a bemutatók ritmusának, tér- és időkezelésének a rovására ment. Mert miről is van szó? A színjáték kidolgozásakor a gyerekek természetes játékkedvét és játékkultúráját kell alapul venni, mégpedig úgy, hogy ezt a próbák során az adott darabhoz, témához illően alakítjuk, sűrítjük, pontosítjuk, csiszolgatjuk, mindvégig vigyázva arra, hogy az eredeti, természet adta korosztályi íz és erő ne vesszen el. A Csibék csoport (Arany J. Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, rendezte: Lengyel Zsófia) *A rít kiskacsa* című előadása például nagyon ígéretesen indult a sárga pólókba öltöztetett gyerekek ügyes és ötletes mozgásaival, a kacsakórussal, azzal, hogy érezhetően a gyermekjátékok hangulatát próbálták megidézni. A végére azonban kicsit elfáradtak, nem mindig lehetett követni, hogy ki kicsoda és mi a szándéka. A sokszor és sokféleképpen látott *Dömdö-dömdö-dömdödöm* nevezetes versmondó versenyénél (Török Flóris Általános Iskola, rendezte: Fonyó Ivett) már halmozódtak a hibák: a lassú és vontatott belépők, a versíró verseny „idejének” és „hogyan”-jának kitalálatlansága valahogy elszívta a levegőt a gyerekek őszinte figurateremtő fantáziája elől, és így aztán nem tudott kialakulni az a bizonyos Lázár Ervin-i adokkapok a Négyszögletű kerek erdő lakói között. Már itt is kísértett a „betanítottság” réme, ami annyira le tudja bénítani a gyermeki kreativitást, és ami oda vezet, hogy – ahogy ezt az Aranytulipán csoportnál (Hunyadi M. Általános Iskola, rendezte: Kocsis Zsoltné) láttuk – mindenki csak áll meg ül, és ráadásul néha rossz helyen. Ebből adódik aztán, hogy a gyerekekhez beszélő tanító néni a velünk szemben leülte-tett gyerekek mögött beszél, nekik háttal, tehát teljesen természetellenes helyzetben, hogy a statikusság miatt sokszor nem is lehet észrevenni, hogy éppen ki beszél és kihez. Ugyanettől válik vontatottá a Bergengócok *Didergő király*-a (Hunyadi M. Általános Iskola, rendezte: Kocsis Zsoltné), ahol az iskola különféle szakköreibe járó gyerekek hosszúra nyúló Ki mit tud? műsorban mutatják be néptánc, balett- és énektudásukat, miközben a didergő király, ahelyett, hogy nézné őket, körbe-körbe sétál, az éppen nem szereplők pedig a színpad szélén úgy csinálnak, mintha gesztikulálnának, társalognának. Persze, tudjuk,

hogy egy-egy előadásban az egész osztálynak szerepelnie kell, hogy sokszor nem lehet feladatot adni mindenkinek (bizony ez a hivatásos színházaknál is kemény ügy!). De, ha végképp semmilyen cselekvő szerepet nem tudunk nekik adni, akkor jobb, ha egyszerűen leültetjük a gyerekeket, és arra kérjük őket, hogy jól figyeljenek arra, amit a többiek csinálnak, mert így legalább a figyelmükkel segítik a játzókat és bennünket, nézőket is. Ha pedig mégis cselekvően vannak jelen, akkor pontosan tudniuk kell, hogy mit, miért tesznek. Csak úgy általánosságban nem érdemes feladatot adni. A *Pinokkió* előadásnál vettem észre (Bajza Balambér csoport, Bajza J. Általános Iskola, rendezte: Tóthné Keller Szilvia), hogy a gyerekek sokszor lehajtott fejjel beszélnek egymáshoz, illetve, hogy véletlenül sem néznek egymás szemébe, amikor kéne, hogy a legtöbb jelenetben csak állnak vagy ülnek, hogy fontos átváltozások, mint például Pinokkió kisfiúvá változása, szinte észrevétlen marad, már ami a történés belső és külső lényegét illeti. Ha a játékot mint megtermékenyítő forrást kiiktatjuk egy előadás alkotói folyamatából, akkor óhatatlanul mesterkél, merev megoldásokhoz jutunk, és az előadásunk egyszerű „feladatmegoldássá” szegényedik, márpedig a színháték nem matek dolgozat!

Vasárnap, 13-án sok kiváló előadást láttam, és mindegyik más miatt volt jó. A Manómozdulat csoport (Fodros Utcai Általános Iskola *A pletykás asszonyok*, rendezte: Bárány Márta) pletykás asszonyai egyszerre voltak gyerekek és éltes matrónák, vagyis „ők azok és mégse”. Megható tisztasággal jutottak el önmaguktól a felnőttekig és vissza. Az előadás pontosan jelölte ki saját látószögét, a gyermeki perspektívát, és ettől minden megelevenedett, élt. Kitűnő volt az építkezés ritmusa is, vagyis ahogy eljutunk az egy tojást tojó férjtől a pletykabéli száz tojást tojóig. A csoport tizenöt perc alatt fergeteges vígjátékká tudta kerekíteni ezt a cseppnyi történetet.

A Reneszánsz Év kapcsán sokan sokféle ötlettel állnak elő. Nincs mit csodálkozni azon, hogy a gyermekszínhátók is, a maguk módján, szeretnének részt venni ebben. De ahogy az ilyen kampányszerűen meghirdetett témáknál lenni szokott, többnyire kényszeredett és mesterkél előadások születnek. Ezért is mozgolódott bennem a kisördög, amikor a találkozó műsorfüzetében megláttam a címet: „Járó Ildikó: *Éljen Mátyás, az igazságos*, rendezte: Járó Ildikó.” Tehát valami alkalmi előadás lesz, megadott témára és stílusban, a szokásos ünnepi kelléktárral. Az előadás be is teljesítette előzetes várakozásomat, de messze túl is szárnyalta azt. És jó értelemben! Mindjárt az elején megszólalt, gyönyörűen és tisztán az iskola (Ökumenikus Általános Iskola, I. ker.) blockflöte zenekara, bevonultak az udvarhölgyek, lakomához ültek, táncot lejtettek szép reneszánsz ruhákban. Aztán egyszer csak kiderült, a történet tükröt tart önmagának és az előadás apropójának is. Mátyás pályázatot hirdet: építtessék Kolozsvárott könyvtár, iskola és kórház. A pénzt másra költik, mindent papírra festenek, és ezt mutogatják az alkirálynak, aki valójában a bolond. Az igazi Mátyást azonban nem lehet átverni, álruháját ő is leveti, és igazságot tesz. A csalók meg elnyerik méltó büntetésüket. De nem ez a lényeg, hanem az, ahogy mindezt korunkra hangolva, ironikusan eljátszszák nekünk. Így válik az alkalmi reneszánsz előadás visszájára fordított példázatjátékká, ahol magunkon is tudunk nevetni. Egyébként pedig nagyvonalú, igényes kiállítású és biztos izléssel színpadra állított előadást láttam, mely egy percre sem vált feszélyezetté attól, hogy tényleg alkalmi megrendelésre jött létre.

Jancsó Sarolta Szerpentin Gyermekszínháza a szerkesztett, vagyis a saját és irodalmi szövegekből építkező játékok között mindenképpen a három nap legjobbja volt. *Kommunikáció* című előadásuk, bár nem hibátlan, de szívbe markolóan és gyermeki perspektívába ágyazottan beszél arról, hogy miért nem halljuk meg egymás szavát. Fájdalom és keserű humor járja át a kezdőképet, melyben apa- és anyabáb ülnek némán a székükben, miközben a gyerekek annyi mindenben szeretnének segítséget kapni tőlük. Szépek a dalok, a ritmusjáték a dobokkal, a Varró Dániel-szövegek is jól illeszkednek a játékba. Eltérően a bemutatkozók többségétől, a Szerpentin szereplőit kifejezetten a színhátzás hozta össze, többféle gyermekgenerációból áll, ami sokat segít a koncentrált és jól elemzett játék létrejöttében, abban, hogy mindenki maga találja meg a feladatát az előadásban.

A harmadik napon láttuk a legtöbb kiváló előadást. Köztük a Hangyabandáét (Lázár Vilmos Általános Iskola), amely Halasi Mária ötvenes éveiben született, *Az utolsó padban* című történetét dolgozta fel Balla Edit rendezésében. Bár a történeten magán érződik az idő nyoma (erőltetetten pozitív végkicsengés), de mai változata elementáris erővel szakítja fel a szegregációval kapcsolatos sebeket, fájdalmakat. Ebben a legnagyobb érdem a főszereplőé, a Lakatos Katit játzó kislányé, aki felülmúlhatatlan érzékenységgel, és minden hamis önsajnálattal nélkül játssza el a kiközösített, nehézsorsú cigánygyerek szerepét. Szívbe markoló a Corvin Áruházban játzó jelenet, ahol hősünket szó nélkül, pusztán előítéletből penderítik ki az utcára. Örültem, hogy a tanár szerepét egy idősebb gyerekre bízta a rendező, hogy oda tudott figyelni a csoport/osztály reakcióinak legkisebb részleteire is. Az előadásmód okos és tárgyilagos, mégis együttérzést ébresztő, katartikus.

Szerpentín Gyermekszínház, Budapest
KommunikációH; Kaposi László felvétele

A délelőtt másik megrázó élményét a Dr. Török Béla Általános Iskolából érkezett Dömdöm Színjátszó Csoport hallássérült gyermekei nyújtották, akik Szabó Csilla és Némethné Szelle Krisztina betanításában adták elő Lázár Ervin *A nagyravágyó fekete rigó* című meséjét a fekete rigóról, aki színes rigó szeretne lenni, meg a festőről, aki pont őt, a rigót fogadná barátjául, ha ismét fekete volna. Ebben a csoportban és a velük végzett pedagógiai munkában az a szép, hogy a végeredményen látszik a türelem, hogy az előadásnak olyan ritmust szabtak, amely ezeknek a gyerekeknek a sajátos természetéből fakad, hogy bennünket, nézőket képes ismeretlen létszigetekre vinni.

Sok jó ötlettel játszották el Janikovszky Éva *A hét bőr* című meséjét a szerző nevét viselő iskola diákjai, Záhonyi Barbara rendezésében. Az előadás ugyan kissé szétforgácsolódik a sok ki- és bevonulástól, de kétségtelen, hogy a gyerekek jókedvűen adják elő, a virágbolt színes kesztyű-csokrait pedig kifejezetten telitalálatnak éreztem. Humorban egyébként a Janus Színjátszó Csoport (Pannónia Általános Iskola) *A fülemile, vagy ahogy mi füttyüljük* című előadása vitte a prímet. Már a címadás is telitalálat! Az egészen látszik, hogy itt tényleg minden a gyerekek – néha azért kicsit szertelenségbe torkolló – ötleteire épül. Csak a megidézés kedvéért emelem ki a plüsscsirkeként pánsípra füttyülő címszereplőt, a fülemile füttyéért bokszringben küzdő peres feleket vagy a bíró kölcsönös korrumpálásának „kortársi” koreográfiáját. Összegzésül elmondható, hogy változatos, színvonalas előadásokból válogathattunk a budapesti döntőre, hogy a tanár-rendezők többsége egyre jobban érti-érzi a dolgát, nagy odafigyeléssel és jó pedagógiai érzéssel játszik színházat a gyerekekkel együtt.

Budapesti regionális bemutató

Szakall Judit

Sokszor elhangzott már a gyermekszínjátszással foglalkozók körében, hogy milyen műfaji gazdagság jellemzi a magyar gyermekszínjátszást. Az elmúlt évtizedekben látott előadások sokaságára állítható, hogy az nem a felnőttek színházak kicsinyített mása, hanem önálló mondanivalójú, izgalmas formanyelvet használó és egymástól is nagyon különböző produkció. Az országos Weöres Sándor Gyermekszínjátszó

Találkozó fővárosi rendezvényén látott tizenegy – a tavaszi budapesti fordulók aranyminősítést nyert – előadás is ezt a sokszínűséget példázta.

A tartalmi elemek és a megvalósítás módjának különbözősége mellett szinte tapintható különbség van azok között az előadások között, amelyek esetében alkalmi szereplésről van szó, vagyis egy-egy előadás létrehozására szerveződött a csapat, illetve azon előadások között, amelyek folyamatosságra, a drámapedagógia és a színpad törvényeinek ismeretére épülő személyiségközpontú próbamunkában jöttek létre. Ez a különbség a színpadi beszédben, az egymásra figyelő-reagáló színpadi játékokban, a térhasználatban és legfőképpen a színpadi jelenlétben nyilvánult meg.

Elsőként a II. kerületi Ökumenikus iskola Szedres kökény nevű csoportja szerepelt. Ebben az iskola két ötödik osztálya, valamint a Járdányi Pál Zeneiskola növendékei és néhány tanára is közreműködött. *Mátyás, az igazságos* címmel Járó Ildikó, az iskola tanára írta színpadra a történetet, melyet Gergác Zsófia rendezett meg. A nyitott színpadon mintegy hatvanan foglaltak helyet – a színpad hátulsó részében, félkaréjban a harminc zenész. A gyönyörű zeneszórá induló játék során benépesül Mátyás udvara, és hangulatos jelenetben kapnak Beatrix királynőtől illemtan leckét az „elmaradott” magyar urak. Az újabb szép zenei betétre ellejtik táncukat az udvarhölgyek is, kedvesen. E hosszabb bevezető rész után indul el a darab, mely *A kolozsvári bíró* történetére épül, némi leegyszerűsítéssel. Itt ugyanis az okvetetlenkedő, álruhás királyt rögtön leütik és börtönbe csukják, nincs ideje az építkezésen dolgozni. A király után utazó Beatrix és a király hű embere aztán kiszabadítja a királyt és lelepleződnék a kolozsvári bíró csalásai. Tipikus iskolai – nagy összefogással és nagyon sok munkával készített – produkciót láthattunk. Fontosnak tartották a szép, eredeti hatású csillogó ruhákat, kellékeket, fontos volt, hogy minél többen szerepeljenek. A történetmesélés azonban megmaradt a képeskönyvek szintjén, mivel a játékosok nem tudták – feltehetően gyakorlatlanságuk okán – az elhangzó szövegeket szinkronba hozni a játékokkal, arckifejezésükkel, tekintetükkel, mimikájukkal, gesztusaikkal. Sokszor közöltek mást szóban, mint a játékokkal – például miközben a kolozsvári asszonyok a robotolás miatt panaszkodnak, hogy meddig tart még a szenvedésük, ezt bájos, boldog mosollyal adják elő. Kitűnt a szereplők sorából a Beatrixet játszó kislány: igazi királynő volt! Minden megnyilvánulása, szavai, tekintete, gesztusai, egyszóval a színpadi létezése emlékezetes marad.

A Manómozdulat csoportot a III. kerületi Fodros Utcai Általános Iskola egyik első osztályának tanulói alkották. Az ismert és már sokat feldolgozott „tojásmeséből” készítette Bárány Márta ezt a hangulatos, kedves játékot. A stilizált játék háttérül egy festett faluképet láthattunk a hátsó vásznon. A csoport tagjai a falu lakóiként mesélik és játsszák el *A pletykás asszonyok* történetet. Ezzel a megoldással – amelyet jó szívvel szoktunk ajánlani rendezőknek – hozzásegíthetők a kisgyerekek a biztonságos színpadi megnyilvánuláshoz. Nincs szorongás, nincs senkin egy-egy szerep nyomasztó súlya, hanem egymásra figyelmet, a másik szövegét, gesztusát folytatni tudó, jókedvű, életteli felszabadult játékot kapunk. A főbb szerepeket – a mintegy nyolcperces játékon belül – játékos férj és feleség játéka is csak annyira válik el a többiekétől, amennyire a történetmesélés ezt szükségessé teszi. Elsős gyerekekkel dolgozni úgy, hogy az eredmény ilyen – a szereplők számára is szemmel láthatóan az! – boldog játék legyen, igazán példászerű. Az előadás tökéletesen megfelelt a gyerekek teherbíró képességének, életkorának, Egyszerű, tiszta, élvezetes előadást kaptunk, melyet a közönség is vastappsal jutalmazott.

A IV. kerületi Homoktövis Diákszínpad *Mátyás király meg a kovács* címmel adott elő egy versbe írt történetet (szerző: Földes Péter). A sokszereplős és több, a történet szempontjából érdektelen mellékszálát is felvillantó előadásban nagy nehézséget okozott a szereplőknek a versben való beszélés. Hiába tett a szerző a darabba mai utalásokat (Fekete Pákó, minimálbér, Pierre Cardin, 007-es ügynök stb.) ez nem hozta közelebb sem a szereplőkhöz, sem a befogadókhoz a történetet. Ennél a játéknál is – a Szedres kökény csoport Mátyás meséjéhez hasonlóan – a színpadi igazság sokszor csorbult, vagyis a száj mást mondott, mint a játék. Másról szólt a szöveg, megint másról a test, a mozdulatok, a térhasználat, a távolságtartás, a tekintet. Amikor például a gyevi bíró szerepét játszó fiú szeretné elültetni a királynőben a féltékenység magvát és fokról fokra, egyre bátrabban igyekszik a királyt befeketíteni asszonyánál, ezt a királynőtől eltávolodva, a közönségnek teszi. A szituációtól teljesen idegen megoldást láttunk. Sok ilyen apró, a színpadi játékban való gyakorlatlanságot jelző megoldás (avagy megoldatlanság) tette hiteltelenné a produkciót. Ennél a csoportnál – pláne, hogy kötött, verses szöveggel kellett megbirkózniuk – maga a kifejező beszéd is gondot okozott. Néhány szereplőt alig lehetett érteni, teljes mondatok sikkadtak így el. Persze, általában igaz, hogy jó lenne, ha a rendezők gondot fordítanának a szép, kifejező, artikulált beszédre, a magyaros hangleadásra, pontos hangsúlyokra is. Földesiné Gyöngyösi Klára rendezőnek az is fejtörést okozhatott a darabválasztásnál, hogy a nagyszámú színjátszó csoportja minden tagja feladatot kapjon. (Gyakori problémája ez a színjátszó csoportok vezetőinek: meg akarnak felelni az elvárásoknak, éppen ezért fordulhat elő az, hogy olyan jelenetek is bekerülnek a darabba, amelyeknek igazából nincs funkciója). Ennél az előadásnál a rendező kiválóan oldotta meg a nagyszámú szereplő mozgását. Az előadás

igen lendületes tempójú volt, a történetmesélést jól szolgálta a hangsúlyos és hangsúlytalan részek váltakozása, vagyis jó volt a ritmus, a térhasználat is remekül sikerült. A jelmezeket is ügyesen oldották meg: egyszerű, mai ruhák ötletes felhasználásával, hangulatosan öltöztették fel a szereplőket. A díszletek, a kellékek is funkcionálisak voltak, így a sokféle helyszín, illetve a jelenetváltások nem okoztak nehézséget.

A Hangyabanda csoport Balla Edit vezetésével immár sokadszor szerepel a legjobbak között, nem véletlenül. (Ennél a mondatnál kitérőt kell tennem. Igazából nem a gyerek a konstans ezeknél a sikeres csoportoknál, hanem a rendező. Balla Edit már több mint egy évtizede is sikerre vitte az akkori alsó tagozatosaival előadásait, bizonyítva ezzel, hogy mindig a pedagógustól függ a jó előadás és hogy minden gyerekből elő lehet hívni a jókedvvel és szívvel játszó szereplőt. A pedagógus dolga, hogy hiteles és érvényes előadást hozzon létre velük. A gyermekszínházban ez a legnehezebb feladat. A drámapedagógia mint a közös gondolkodás és színházi alkotás alapja nagyon jó szolgálatot tehet ebben.) Balla Edit rendező epikus mű dramatisztizálását végezte el Halasi Mária *Az utolsó padban* című ifjúsági regényének adaptálásával. Lakatos Katinak, a kis cigánylánynak a története – bár kicsit már poros az eredeti mű – ma is erős és aktuális problémát vet fel. Miért nem fogadja be az osztály az újonnan jött kislányt? Mert cigány. Fontos és érzékeny a téma, és véleményem szerint sokkal aktuálisabb, mint a regény születésekor, a hatvanas években volt. Igényes és ízléses előadás született, amelyben a szereplő kislányok magabiztosan és kedvtelve játszottak. Az előadás maradéktalan élvezetét a feldolgozás dramaturgiai problémái gátolták. Nem jelent meg ugyanis a darabban az a folyamat, amelyben megváltozik az osztálytársak viszonya Katához. Az epikus művek dramatisztizálása során állandó dilemma, hogy valahogy megjelenjen-e az egész történet, vagy csupán a történet egy-egy fontos állomására helyezték a hangsúlyt és azt bontsák ki hitelesen. Ennél a feldolgozásnál is az merült fel, hogy a fontos dolgokról hitelesen szól-e az előadás: amit a regény elmesél, azt miként lehet belső történetté tenni. Azt mondja az empatikus tanárnő Katiról: ő mos, főz, gondoskodik a családjáról gyerekként. És ettől változnak meg vele a társai. Itt kívülről, a szándékban történik meg a váltás, nem a játékban. Ahhoz, hogy ez hitelessé váljék, látnunk kellett volna a folyamatot, ami ezt előidézte. Több ilyen „megtörténés” hiányzott az előadásból. Balla Edit rendező ezt a játékot is biztos kézzel, jó ritmusban, látványos térszerkezetekkel komponálta meg. Szeretném külön kiemelni, hogy milyen gyönyörűen beszélnek a gyerekei! Minden szavuk érthető, szépen artikulálnak, kiválóan hangsúlyoznak, érződik rajtuk az állandó fegyelmezett munka, az odafigyelés és a gondosság.

A Kígyóbőr társulat a IV. kerületi Karinthy Frigyes Általános Iskola és a Cylinder Alapfokú Művészeti Iskola csoportja, tagjai tizenkét évesek, hatodikosok. *Az ördög menyasszonya* című előadásuk alcíme: Parasztdékameron hiedelemmonda nyomán, 12 éven felülieknek(!) írta Kőmíves Zoltán. Rendezte Naszádosné Hegedűs Erzsébet, munkatársa pedig Kőmíves Zoltán, a darab írója volt. Nagyon nagy a felelőssége annak, aki gyerekekkel dolgozik. Ez persze közhely, de néha nagyon élesen vetődik fel. Ebben az esetben is ez történt. Nyilván értékes és élvezetes olvasmány a Kóka Rozália gyűjtésében található mese. A feldolgozás, amiről végül is szól az előadás, vagyis az, amit közvetít, az a feldolgozók és felhasználók felelőssége. Ebben a történetben a falu szépasszonyai éjszakánként boszorkánnyá válva járnak vissza, hű szolgálként az ördög menyasszonyának. Eközben megelevenedik egy Putifárné epizód, amikor is a kovács felesége elcsábítaná az egyik kovácsinast a férje távollétében, de az nem áll kötélnek. A történetben aztán megjelenik a többi szépasszony-boszorka is, akik az ördög menyasszonya szolgálatában állnak. Egyikük a tizenkét éves húgocskáját viszi közéjük és dobja oda nekik prédául, azzal a kísérelő szöveggel, hogy leljék a boszorkánynők „kedvüket benne”(!). Azok örülnek is, egyértelmű vágyakozó, simogató fogadtatásban részesítik a leányt. Nem kevés megrökönyödéssel néztem az előadás végét is, amikor is Bodobács kovács jó tanácsokkal látja el a férfiakat, miszerint az a megoldás arra, hogy az asszonyok ne vágyódjanak el éjszakánként, hogy vigyék a férjek az asszonyokat és tegyék velük a „dolgukat”, de nem ám akárhogy! A verés sem árt és az asszony ne is beszéljen!

Erősen vitatható, hogy mindezt tizenkét évesekkel kell-e játszani. Szerintem és két szakmai elemzőtársam, Takács Katalin színművész és Sándor L. István színikritikus szerint sem. Tizenkét éves korban a gyerekek – a fejlődéslelektan szerint is – keresik a nemüket, komoly identitási problémáik vannak, a nemi szerepek lassan körvonalazódnak, hol tudatosan, hol nem. Egyáltalán nem mindegy tehát, hogy mit mutatunk fel követendő mintának. Az előadásban szereplő gyerekek határozottan ügyesek és szerethetőek voltak. Úgy fogalmaztam magamban, hogy jobb sorsra érdemesek! Jól éreznék magukat egy, az életkoruknak megfelelőbb darabban, abban tudnának és képesek volnának lubickolni. Itt a két boszorkánytáncbetétben voltak felszabadultak. A Bodobács kovácsinast játszó fiú pedig emlékezetes alakítást nyújtott, megjelent előttünk egy leendő karakán férfiember.

A Dömdödöm Színház Csoport is állandó, sikeres szereplője fesztiváljainknak. Vezetőik – Szabó Csilla és Némethné Szele Krisztina – hosszú évek óta végeznek példaértékű és eredményes munkát nagyothalló

gyerekekkel. Idén Lázár Ervintől *A nagyravágyó feketerigó* történetét dolgozták fel szép és egyszerű formában. A barátot kereső feketerigó külsejét változtatva, színesítve próbál barátára lelni, miközben a festő kisfiú az egyszerű külsejű madárkát keresi. A történetmesélés stilizált formában, letisztult eszközökkel történt. Különösen szép és emlékezetes volt a mintegy nyolcperces játéknak a záróakkordja, amikor a kisfiú rátalál – az immár a maga egyszerű feketerigóságát vállaló – madárkára. A gesztusuk gyönyörű volt, egymással szemben két karjukat egymásra téve egymás szemébe néztek, és hogy ez mégsem lett érzélgős, azt a kisfiú elégedettséget, a megtalálás örömét jelentő egyetlen szavával biztosította: „Na!”

Variációk székre és párbeszédre című játékkal a GNM Tinitanoda jelentkezett. A Kovács Róbert rendezte produkciót inkább egy munkafolyamat állomásának tekinthetjük. Az első részben azt játszották, hogy mi minden lehet egy szék, egy ülőalkalmatosság. Az egyenként bejövő és kimenő szereplők láttattak velünk zongorát, lovas kocsit, fogorvosi széket, fodrászatot stb. Ezután egy négymondatos dialógusra készítettek etűdöket kedvesen, ötletesen. A kis jelenetekben sikerült figurákat, élethelyzeteket pontosan és élvezetesen megjeleníteni. Szemmel láthatóan jól érezték magukat a játékban a szereplők. Nem rajtuk múlt, hogy nem léptek tovább és nem vált színházzá a játékuk, hanem megmaradt egy igényes próbafázisnak. Reméljük, hogy jövőre nehezebb súlyok emelésével is próbálkoznak majd, hiszen erre a csoportnak minden adottsága megvan.

A magyar gyermekszínházas egyik meghatározó rendező pedagógusa, Jancsó Sarolta, aki Kommunikáció című szerkesztett játékot mutatott be a József Attila Művelődési Központ és a Cilinder Alapfokú Művészeti Iskola által fenntartott csoportjával. Varázslatos produkciót élvezhettünk az előadás első pillanatától az utolsóig. A Milne, Robert Zend, Varró Dániel, Sütő András, Gyurkovics Tibor, Takács Zsuzsa, Csorba Piroska, Koch Valéria, Fecske Csaba műveinek felhasználásával készített műsor a mai gyerekek világáról, kapcsolataik milyenségéről, kommunikációs nehézségeiről, keserveiről, álmairól, örömeiről és még számtalan nagyon fontos dologról szól. Nem is kísérlem meg leírni, hogy mi is volt pontosan az előadásban, mert a művek együttes hatása, a hozzájuk rendelt játék és jelrendszer ugyanúgy mondatokra fordíthatatlan, mint egy zenekari mű. A művek egymásutániségének megkomponálása, a hozzárendelt színpadi játék – amely nem a szöveg mozdulatokkal és gesztusokkal történő eljátszása, hanem a szövegek mögöttes tartalmának kibontása – tökéletes összhangban volt a szereplők játékával, gyakran pontosan kitapintható volt a személyes érintettség. A torokszorító pillanatok mellett humor, ironia jellemzi az előadást. Egymást érik a jobbnál jobb ötletek (a számítógépes jelenet egyszerűen briliáns), a kitűnő tempó és a ritmus is hozzájárul az előadás sikeréhez. A mondanivaló fontosságát és érvényességét a szereplők játéka hitelesíti. A rendezőnek érvényes mondanója van és ezt egy kitűnően vezetett – életkorilag vegyes összetételű – gyerekcsoporttal fontos előadássá varázsolta.

Mi van velem? – kérdezik a Marczibányi Téri Művelődési Központ Gong színjátszó csoportjának tagjai életjátékukban. A két éve működő csoportot Gyombolai Gábor és Patonay Anita színész-drámatanár vezeti. Közismert, hogy az életjáték az egyik legnehezebb műfaja a magyar gyermekszínháznak, külföldön magyar specialitásnak is tartják. A csoport tagjainak improvizációból építkeznek ezek a produkciók, többnyire úgy, hogy a próbák során fontosnak vélt etűdöket aztán színpadi játékká rendezi a csoport a vezető segítségével. Csak igaz és hiteles, személyes érintettségen alapuló improvizációk képesek az egyedi problémákon túlmutatva általános érvényű tartalmakat hordozni. A próbákon megszületett, fontosnak tartott jeleneteket, monológokat aztán a rendezőnek – aki egyben dramaturgja is az előadásnak – kell érvényes színpadi játékká komponálni. (Vannak szakemberek, akik szerint az életjáték rendező-dramaturgjának meg is kell írni a szövegeket. Véleményem szerint meg kell hagyni a gyerekek eredeti szövegeit – persze húzni, tömöríteni kell, hiszen ezt az előadás dramaturgiája megkövetelheti.) Az építkezés során lehetnek olyan jelenetek is, melyek célirányosan, megadott témára improvizálva születnek, ezek fontos építőkövei az előadásnak. Ez esetben is csak az igaz, hiteles színpadi megszólalások maradhatnak az előadásban. A Gong csoport saját készítésű előadása fontos és izgalmas problémákat boncol: mi van velem és mi van velünk; mi a probléma velem, mi magammal, és mi másoknak velem. A rendkívül szimpatikus előadásban a gyerekek őszintén, hitelesen nyilvánultak meg. Szép, bensőséges pillanatok születtek. Az improvizációra építő játékoknak van egy nagy nehézsége: az elkészült produkciónak önálló színpadi előadásként kell funkcionálnia és minden alkalommal azt az intenzitást, atmoszférát kell – most már színészként – megteremteni, ami a próbák alatt megszületett. A Gong csoport előadása a mostani bemutatón kissé belterjes maradt, nem tudták a nézők számára igazán fontossá tenni problémáikat. Mindezzel együtt nagyon jó úton járnak, szemmel láthatóan igazi közösséggé formálódott a csapat. A játék során intenzíven figyeltek egymásra, segítették egymást, szépen dolgoztak együtt. Biztos vagyok benne, hogy még sok értékes előadással örvendeztetnek meg minket.

Fél világ címmel a Zsiványvár csoport (Cilinder Alapfokú Művészeti Iskola, XIV. ker.) adta elő Almássy Bettina csoportvezető-rendező mesefeldolgozását. A rendező a magyar gyermek- és diákszínházas moz-

galom igen tehetséges alakja, számos sikeres előadás alkotója. A most látott produkció is sok emlékezetes mozzanatot hordozott. A gondot a történetmesélés okozta. Nézőként több ponton elvesztettem a fonalat, és mint utóbb kiderült, ezzel nem voltam egyedül. A fordulópontok voltak feltehetően hangsúlytalanok, így veszthettek el fontos információk a néző számára. E legfőbb hiányosság mellett azonban az egyes részek látványos színpadi megvalósítása élményt jelentett, és a remek színészvezetés megrendítő szép pillanatokot szerzett. A pontos, precíz előadásban jól kitapintható az alapos próbamunka. A szituációk, a tömegjelenetek kidolgozottsága, a szereplők egymásra figyelése, a figurák egyénitettségre való törekvése gondos és alapos műhelymunkát feltételez. Az anyát játszó szereplővel biztosan fogunk még találkozni, mert nagyon tehetséges!

A fülemile, vagy ahogy mi füttyöljük címmel a XIX. kerületi Pannónia Általános Iskola tanulói mutatták be jókedvű, kamaszos szemtelenséggel készített produkciójukat. Az elmúlt években Arany János versének sok érdekes feldolgozását láthattunk. A mostani előadás – kissé megszokott módon – tanórai keretjáttékkal indul. A tanári vezényszóra aztán megkezdődik a költemény felmondása, mely hamarosan megtelik eredeti ötletekkel. Megtartják az eredeti szöveget, de teletűzdelik olyan kedves és vidám megoldásokkal, hogy színes és élvezetes lesz a vers újbóli befogadása. A fülemile például egy seprűnyélre tűzött sárga plüss madárka, melynek füttyét a nyelet tartó fiú furulyája idézi elő. A vers egyes részeit reppelik, más részeket pedig diszkóstílusban ritmizálják. Az egész előadás fergeteges tempójú és vidám. Láthatóan kitűnően érzik magukat a szereplők is – az előadás jópofa megoldásaihoz biztosan hozzájárultak jócskán ők is az ötleteikkel. Gregor Mária és Szuchy Katalin, az előadás rendezői nagyon jó munkát végeztek. A természetes, felszabadult, kamaszos előadás elsősorban az ő munkájukat dicséri. Hiányérzetet csak az okozott, hogy a költeményhez a csoport nem adja hozzá saját véleményét, a játékötletek csak kommentálják a szöveget. Nem kap új értelmezést a diákok által a vers tartalma, holott biztosan van a témáról véleménye egy mai fiatalnak. Mindezzel együtt a nap egyik legemlékezetesebb produkciója volt a Janus Színjátszó Csoport játéka.

Mese- és versfeldolgozás, szerkesztett játék és Mátyás legenda, életjáték és regényadaptáció – és ez csak tizenegy előadás abból a mintegy négyszázból, amelyek az idei Országos Weöres Sándor Gyermekszínjátszó Találkozókon szerepeltek. Az aranyminősítést nyert fővárosi csoportok előadásait látva úgy gondolom, elégedettek lehetünk. Ismét bebizonyosodott, hogy jó csoportvezető-rendezők irányításával kiváló színházi produkciók születhetnek.

Szerkesztett játékok, mesék és vizuális költészet

– a balassagyarmati regionális találkozóról –

Kaposi József

2008. május 17-én, szombaton került sor Balassagyarmaton a Weöres Sándor Gyermekszínjátszó Találkozó területi bemutatójára, melyen Pest, Komárom-Esztergom és Nógrád megye elődöntőin kiemelkedően szereplő együttesek és egy Nagyváradról meghívott csoport vett részt. A látott előadások többsége vagy csoportos drámajátékokból vagy valamilyen irodalmi anyagból (vers, mese) indult ki, és ezek jellemző eszközeinek felhasználásával építette fel produkcióját. A bemutatott tizenkét előadás átlagos színvonalra jelentős mértékben meghaladta a területi válogatókon megszokottat, melyet az is igazol, hogy a látottak közül öt produkció a május végi országos seregszemlére is meghívást kapott. Az előadások legfőbb erényét az adta, hogy szinte mindegyik a gyermeki fantáziát és játékosságot felhasználva fogalmazódott meg, és a történetek kezelésében – mind a szituációk értelmezésében, mind a gyerekek színpadi „vezetésében” – egyszerre érvényesült a jó értelemben vett pedagógiai és szakmai kontroll, illetve a zabolátlan ötletesség, eredetiség és a naiv érzelmesség, humorral fűszerezve.

A délutáni bemutatósorozatot kezdő Inárcsi Színjátszók fiatalabb tanulókból álló csoportja a *Küzdelem a Paca cárral* című előadásában Varró Dániel műveinek felhasználásával adott elő szerkesztett játékot, jó színvonalon. A másik, idősebb diákokat szerepeltető együttes Kovácsné Lapu Mária és Kovács Géza rendezésében Lázár Ervin mesefiguráinak felhasználásával készített ötletes és fantáziadús, számos helyen a groteszk elemeit is alkalmazó dramatikus játékot. Az előadás élvezhetőségét a nyelvi humoron túl, a történetek és a figurák érdekessége mellett, a játékmód kidolgozottsága és a résztvevők kreativitása adta.

A találkozó üde színfoltját jelentették a legkisebbek (első és másodosok): a Csicsergők *Versfűjő* és a Pitypang *Az egerek gyűlése* című előadásaikkal. A produkciók egyik erényét az adta, hogy a közös gyermek- és dramatikus játékokból indultak ki, és a költészet anyagát a maguk nyelvére és szintjére tudták át-

fogalmazni. A produkciókban egyszerre lehetett dicsérni a mértékadó és mértéktartó pedagógiai tevékenységet, a gyerekek felszabadult közös játékát, a humort és a kreativitást. Külön kiemelendő az, hogy mindkét előadás a közös játékokon túl a szólisztikus megszólalásoknál is érvényesíteni tudta a gyermeki természetesség és eredetiség erejét, valamint az egyszerű hangszerek és a jelzett kellék- és díszlehasználat praktikumát és atmoszférateremtő funkcióit.

Fóti Figurások, Fót
Kádár Kata; Kaposi László felvétele

Szintén saját szerkesztett játékkal lépett színpadra a negyedikesekből álló Mocorgók, mely *A diótörő születése* címmel mutatott be számos egyedi ötlettel és fantáziával olyan közösségi produkciót, amely egy közismert mese születésének titkaiba kívánta beavatni a nézőt.

A területi bemutatón három előadás középpontjában a mesefeldolgozás állt (Futkározók: *Csiribiri komédiák*; Színészpallanták: *Egyszer egy királyfi*; Zsák bolha: *A székely menyecske*), melyet a csoportok alapvetően színvonalasan oldottak meg, különösképpen azokban a szituációkban, amikor a történetmesélés eredeti – nem egyszer humoros – elemekkel is kiegészült, illetve olyan csoportos helyzeteket tudtak kialakítani, ahol „légy része az egésznek” szándéka maradéktalanul érvényesülni tudott a világosan meghatározott rendezői szándékok alapján.

A közönség nagy szimpátiával fogadta a határon túlról érkező Nagyvárad Színjátszókat, akik Fazekas Mihály *Ludas Matyi* című művét dolgozták fel egyedien és számos érdekes, fantáziadús színpadi megoldással. A Rusz Csilla által rendezett produkció ügyesen épített a közreműködő gyerekek egyéniségére és ötletesen egészítette ki a történetet. A kiegészítések egyike-másika nemcsak kitágította az eredeti alkotás értelmezési tartományát, de aktualizálta is a művet, sőt vitára is készítette a szakmai beszélgetés résztvevőit. Szintén komoly vita bontakozott ki a házigazdák Emberkéek csoportjának *Az ideális utazás* című előadásáról, mely Federico Fellini rádiójátékának színpadi adaptációjaként jelent meg. A szakmai beszélgetés vezetői elsősorban a darabválasztás problematikáját foglalmazták meg, hiszen az előadásban felvetett bonyolult morális kérdések (az élet értelméről, a férfi-nő viszonyról) és a statikus „szószínházi” helyzetek nem kedveznek a gyermekszínjátszói megjelenítésnek. E problémáktól függetlenül az előadás összességében élvezhető volt, hiszen látszott a benne közreműködők közös akarata és a mű megjelenítésére vonatkozó elkötelezett közlési szándéka.

A területi bemutató két legszínvonalasabb előadását a Fapihe csoport *Ki ölte meg szűnyog úrfi?* és a Fóti figurások Kádár Kata című produkciói jelentették. A Fapihe csoport Fodor Mihály rendezésében egy angol népköltészeti anyagot dolgozott fel megszámlálhatatlanul sok jó ötlettel, ízléssel, saját hangszerekkel, táncokkal és kiemelkedő színjátszó-pedagógiai erényekkel. A színpadon játszó gyerekek természetessége, játékosága, ötletessége oly magától értetődően rendeződött előadássá, hogy szinte észrevehetetlenné vált a felhasznált irodalmi anyag „karcúsága”. Az előadás az irodalmi anyag felhasználásának eredményessége és színjáték-pedagógiai szempontból is kiemelkedőnek értékelhető. Az egész délután talán legfigyelemreméltóbb produkcióját Kis Tibor és csoportja készítette a Kádár Kata népballada színpadra fogalmazásával. Az előadás egyszerre épített a játszóik erős és hiteles színpadi jelenlétére, a közösségi színjátszás legjobb eszközeire, valamint az eredeti szöveg drámai tömörségére és képszerűségére. A produkció legfőbb szakmai értéke abban ragadható meg, hogy különböző színű drapériák és mozgáselemek felhasználásával a ballada drámaiságát igazi színpadi képekké, vizuális színi hatásokká lényegítette át. Így a Kádár Kata számos ponton olyan színpadi költeményként jelent meg, mely egyszerre hatott szinte minden érzékszervre (hallás, látás, érzékelés), és a szerelmesek tragédiája révén emocionálisan is megérintette a nézőket.

A találkozó színvonalas, gyermek- és közönségbarát, de a szakmaiságot maradéktalanul figyelembevevő szervezéséért külön köszönet illeti a helyi Mikszáth Kálmán Művelődési Központ minden dolgozóját, de különösképpen Jakus Julit, aki nemcsak házigazdája, hanem igazi lelke is volt a szépemlékű és színvonalas szombat délutánnak.

Regionális gyermekszínjátszó fesztivál

Vasvár, 2008. május 16.

Wenczel Imre

Vannak éles körvonalú, pontosan leírható fesztiválok, vannak nehezen behatárolhatóak és a kettő közötti skálán mozgóak. A vasvári inkább az előbbi megállapítás érvényes. (A résztvevő – meghívott csoport, közönség, zsűri – folyamatosan érzi ezt akkor is, ha nem tudatosul benne, hogy melyik kategóriába sorolná, aminek részese lehet. Később persze racionalizálhatja, átírhatja, manipulálhatja érdekeinek, céljainak megfelelően az élményeit, de a benyomások lenyomata később is meghatározó marad.) Kérdés: mitől függ, hogy melyiket érzékeljük? A válasz valószínűleg a következő tényezőkben kereshető: a fesztivál célkitűzésében, előkészítésében, lebonyolításában, zárásában és utóhangjaiban. (Lehet, hogy a legfontosabbak az utóhangok?) Ebben a paradigmásorban nyilván benne rejlik a szakmai jelenlét és az a titokzatos „valami” is, ami emberi kapcsolatrendszerünk hálóját szövö.

A fenti összefüggések *minden* cikkelyére nem térek ki az itt vázolt beszámolóban, tehát vállaltan szubjektív írásos összefoglaló született a fesztivál másnapján. A lényegét szóban már elmondtam zsűritársaimmal együtt az oklevelek átadásának ünnepi pillanataiban és a szakmai megbeszéléseken, a fesztivál zárásakor. Köszönettel tartozunk a szervezőknek, főképpen Gergye Rezső igazgató úrnak és munkatársainak, akik kivételes figyelemmel és alázattal szolgálták ki a fesztivál résztvevőit. (Nem volt könnyű dolguk.) A zsűri elnöke, Lázár Péter nagy tapsot kért és kapott a gyerekektől a csoportvezetőknek, rendezőknek, kísérő pedagógusoknak, szülőknél is. Egyenként beszélt a három zsűritag a látott produkciókról az oklevelek és ajándéktárgyak kiosztásakor a színpadról, majd szakmai beszélgetésre invitálta a csoportvezetőket. Biztatás, köszönet, értékkeresés, szeretet jellemezte a nagy figyelemnek örvendő megszólalásokat. A zsűrielnök hangsúlyozta, hogy nem verseny zajlott ezen a fesztiválon, hanem olyan találkozó, amely segítheti szakmai fejlődésünket, és gazdagíthatja emberi kapcsolatainkat.

Vadvirágok Színjátszó Csoport, Győr
Egy szenedély margójára; Kaposi László felvétele

De nézzük a tényeket! A Vasvári Művelődési Házban 2008. május 16-án, szombaton 9 órától 15 óráig tizenkét csoport szerepelt. Egytől egyig unaloműző előadással. A meghívottak Győr-Moson-Sopron, Vas, Veszprém és Zala megyéből jöttek. Legtöbbjükkal már sokszor találkoztunk korábban is, nyilvánvaló, hogy iskolájuk, rendezőik valamiért fontosnak tartják a színjátszást. Akik leginkább elbűvöltek minket itt/most, azok a magyarpolányiak (Galagonya, *A Show*) és a pápaiak (Nem Art Színjátszó Csoport, *Csigamese*; Picit Nem Art, *A bíró és az egerek*) voltak. A színpadképek, a szereplők zseniális mozzgatása, a drámai mese tiszta közvetítése, a zene és a fény (effektusok), a karakterek „rajza”, a rendezők és a játsszók kivételes emberismerete és a kellőképpen meglepő ritmusváltások lenyűgözték a gyerekközönséget és a zsűrit. Mindez nem jelenti azt, hogy hibátlan, minden elemében rendben lévő előadásokat láttunk, de (gyermek-) színjátszó produkció talán soha nem készülhet el teljesen, mindig akad csiszolni, átalakítani való. Arról sincs szó, hogy a többi csoport megnyilvánulása kevésbé tetszett a közönségnek vagy a zsűri-nek, de hatásban, átütő erőben, kompozícióban és fegyelmezettségben nyilvánvalóan az említett előadá-

sok vitték a pálmát. Egyébként is csupa érmes, minősített produkció érkezett Vasvárra, közülük öt már a gálára is meghívást kapott (SZÍNÁSZ, Győr, *Játék a malomban* – rendező: Verebélyi Veronika; Vadvirágok, Győr, *Egy szenvedély margójára* – rendező: Répásiné Hajnal Csilla; Galagonya, Magyarpolány, A Show – rendező: Molnár Anikó; Szájharmónia, Felsőrajk, *Kukorékos Jankó* – rendező: Tóth Béla.)

Gyönyörű, ízes beszéddel, jó ritmusú előadással ajándékozta meg közönségét a lendvai Carpe Diem. A fiúszereplők örömteli vadsága, a lányok-fiúk, gyerekek-felnőttek életszerű konfliktusa, a táborozások éjszakai „viccelődése” szurrealista mesébe oltott bohóctréfaként működött a színpadon. A Pöttyös csoport (Csehimindszentről) ötvözte egy történet megjelenítését hagyományörző dalokkal, mondókákkal, tárgyak beépítésével. Szépen éneklő kislány, „veszélyes” tavaszi szelet játszó, kedves arcú kisfiú, emberi mozdulatokból érdekesen megkomponált „égő katlanerdő” és árnyjáték tette emlékezetessé a keszthelyi Egrysek előadását. Lázár Ervin meséjéből (*A csodapatika*) hozott létre három szereplős, tiszta előadást Csere Andrea. Megjegyeztük, hogy milyen szépen beszélt mindhárom szereplő, és hogy egyikük már kész kis színész. A győri Vadvirágok keserédes mesében (mese a mesében) tették fel (lét)kérdéseiket a gidazabáló, könyörtelen farkasoknak és az idilli hétköznapiakat morzsolgató kecskecsaládnak. A játékban minden korosztály szerepelhetett – az alsó tagozatostól a végzős diákiig. A győri SZÍNÁSZ előadásának kerettörténete (egéredzés) kissé karizmatikusabbra és hosszabbra sikerült, mint maga az alapfikció (csizmás kandúr), de olyan élvezetes malmot, folyót (gyerekekből), szójátékokat és saját gyártmányú repeszövegeket ritkán kapunk, mint tőlük. A Szájharmónia Kukorékos Jankójának rendezője kiválóan adagolja-vegyíti a halál és az étellel teli humor megjelenését a színpadon. (Hatásos képek sugallták: akit a halál elvisz, az láthatatlanná válik.) Folyamatos metamorfózis-játék zajlott a győri Arrabonások *Übü* előadásában. Szinte mindenkit (meg-) érint a színpadon lévő szereplők közül az übüség, akár így, akár úgy. Jól mozog a csoport, és már majdnem megtalálta a saját stílusát. Sok-sok hangszer szólal meg a Mátyások című produkcióban. Gazdag tárházát vonultatja fel a csoport annak, hogy mennyi mindent tudnak a Csepregi színjátékosok. Az ismert Mátyás-mondák feldolgozása hálás feladatnak bizonyult.

A vasvári regionális gyermekszínjátszó találkozói arra utalnak, hogy van értelme ilyen találkozók szervezésének. (A csoportvezetők egyike kérte, hogy az ilyen és hasonló találkozók célkitűzéseit gondoljuk át.)

A semmiből...

– a mikepércsi regionális gyermekszínjátszó találkozói szervezéséről –

Kaposi László

„Nemkritika” – nem nyelvújítási törekvés, csak annak jelzése, hogy az alábbiakban az olvasó egy regionális gyermekszínjátszó találkozó kapcsán nem az előadások kritikáját kapja. Ilyen megközelítésben nem hagyományos beszámoló...

Az országos gyermekszínjátszó találkozói ez évi lebonyolítási rendszere jelentősen eltér az előző években megszokottól. Válogatás és meghívás a megyei bemutatók alapján (emlékeztet a másutt, vagyis a többi országos színházi találkozón már megszokott előzsűri-rendszerre), nem zárva ki ezzel azt, hogy egy-két csoport a regionális találkozókról kaphat meghívást az országosra. Ez utóbbi főleg ott válhatott szükségessé, ahol a megyei bemutató zsűrije bizonytalan volt, a „fejlődésben” lévő játékokról úgy vélte, hogy pár hét múlva érdemes lenne ismételt megnézni a már minősített előadást. Avagy akkor, ha az adott regionális bemutató zsűrije ezt elengedhetetlennek ítéli, mert annyira jónak látta az előadást. Mindezt megelőzően új elemként jelent meg az országos gyermekszínjátszó találkozó lebonyolításában a regisztrációs rendszer, ami – sajnos – sokaknak nem volt érthető (azzal együtt, hogy a kiírástól kezdve minden dokumentum tartalmazta azt, hogy a regisztráció a kapcsolattartást szolgálja, míg a jelentkezésre a későbbiekben kerül majd sor). Ezen kívül meglepetést és újat jelentettek a segítő szándékú műhelytalálkozók: abban az időszakban próbálkoztunk – több-kevesebb sikerrel – ezzel a résztvevőknek ingyenes szakmai szolgáltatással, amikor még *kívülről* is lehet érvényes tanácsot adni a dramaturgiai munkával vagy a kezdeti próbákkal foglalkozó rendezőknek.

Némi információ-adalék a fentiekhez: a regionális bemutatókat ebben az évben nem is a Magyar Drámapedagógiai Társaság szervezte (a következő esztendőben is így lesz!): vagy volt azoknak hagyományos gazdájuk, avagy az egyeztetések során akadt ilyen. Legfeljebb a potenciális szervezők közötti egyeztetésben, a lebonyolítás szakmai kérdéseiben segíthettünk, illetve minimális támogatáshoz juttathattuk a meg-

szokott pályázati lehetőségeket valamilyen ok miatt ki nem használókat. És ismét a jövő: terveink szerint 2008. szeptember 5-én lesz az az előkészítő megbeszélés, amelyen, reményeink szerint, a megyeiek mellett a következő évi regionális bemutatók helyszíne és időpontja is tisztázható lesz.

A 2008. május 17-i mikepércsi regionális találkozó kiválóan szervezett, zökkenőmentesen lebonyolított, sikeres rendezvény volt. Nem is egy rendezvény, hanem rögtön kettő: a megyei drámapedagógiai műhely találkozója is erre a napra esett (ezt a rendezvényt a Nemzeti Civil Alapprogram támogatta).

Az előadások jó tempóban követték egymást: nem volt hajszolt a program, de lötyögős sem. Aki volt már előadássorozatra épülő rendezvényen, az pontosan tudja, hogy mindkettő jelentős probléma lehet.

Az előadások sora sok kellemes meglepetést hozott. Mit lehet várni ma egy gyermekszínház találkozó-tól? Van-e jogos elvárás? Lehet-e biztosra menni a színvonalban? Mi az, ami megkülönbözteti a megyei találkozókat és a regionális bemutatókat? Vagy ez a különbség sincs „általában”, csakis konkrétan, területtől és évjárástól függően? És még sok kérdés fogalmazódik meg a távolról érkező zsűritagban, a jelen írás szerzőjében – van idő rá Szadától Debrecenig a néptelen és egyébiránt kitűnő minőségű autópályán, sőt, utána is egy bő fél óráig, Mikepércsig. A közlőre érkező zsűritag Asbóth Anikó, a debreceni Vojtina Bábszínház igazgatója volt.

A fentiek egy részére nyilván nem lehet általánosított választ adni. A megyei találkozók hullámzó színvo-nala, területfüggősége továbbmegy és erősen hat a regionális bemutatókra is. Az a regionális bemutató, ahová jobbra olyan megyéből jönnek a színház csoportok, ahonnan az utóbbi években csak nagyon ritkán jutottak be az országos találkozóra, nyilván más esetet jelent, mint az ellenpélda: az a bemutató, ahonnan négy-öt csoport jut el az országosra, sőt, azok ott is a legjobbak között szerepelnek. Ebben a megközelítésben a Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyei csoportokat is fogadó rendezvény önmagában is vegyes volt: az előző években az első megyéből rendre több, a második-harmadikból általában egy-egy, míg az utóbbiból pedig ritkán jutott el csoport az országos döntőre.

A szervezők meghívását elfogadó, részvételüket jelző csoportok közül többről a regionális bemutatót megelőzően már ismertté vált, hogy az országos gálaműsor résztvevője lesz: a siroki Pafff Színpad, a di-ósággyőri Apródok, a nyírparasznyai Tudorka Diákszínház már megkapta a meghívót az országos esemény-sorozatot záró budapesti nagyrendezvényre. És azt is lehetett tudni, hogy a házigazda megyében nem tu-dott dönteni az előzsűri: vagyis ez a feladat a regionális bemutatóra, illetve annak zsűrijére hárult.

Ha a továbbjutás nem itt dől el, akkor mi a szerepe a regionális bemutatónak? Nos, a mikepércsi progra-mot látva úgy tűnik, hogy ez „akadémikus kérdés”: a jelenlévők sokaságának volt egyértelmű válasza. Megadni a szereplési lehetőséget és a fesztiválélményt, ezen belül a találkozást, a közös szórakozást lehe-tőségét a meghívott csoportoknak. Azért, hogy játszani lehessen, s azért, hogy meg lehessen nézni mások játékát – ez utóbbit a felnőtt nézők is örömmel vállalták. Az a tény, hogy igazából csak három csoportnak volt verseny ez a rendezvény (az Abakusz, az Alföld és a Bolyai tagjainak), a dolgok fontosságából sem-mit nem vett el. (Pici bizonytalanság a szerzőben: lehet, hogy még adott is hozzá? Példának okáért a fel-szabadult hangulatot?)

Jól szórakoztunk ezen a napon – mondhatná a zsűri, de nemcsak ők: a terem majdnem végig tele volt né-zővel. Márpedig tudjuk, hogy a hasonló típusú gyerekrendezvényeken a néző gyakran a lábával szavaz: kimegy, ha nem tetszik neki az, amit lát (néhány csalódás után pedig be sem jön).

Mint említettem, maradt egy kevés a versenyből a mikepércsi regionálisra: a zsűri egyértelmű döntése alapján a hajdú-bihariak közül a debreceni Bolyai iskola csoportja kapott meghívást a Félőlény c. előadá-sával az országos gálaműsorra.

A befogadó település, Mikepércs önkormányzata jelentős anyagi erővel támogatta a rendezvényt, a Hu-nyadi ÁMK kiváló házigazda volt. Nagyon sokan segítettek, de mégis egyetlen emberről szól ez a regio-nális találkozó: nevezetesen arról, hogy *Nánási Sándor* felvállalta a megrendezését. Nem egy intézmény, hanem Nánási, egyedül. És ha már ezt tette, akkor mintaszerűen meg is szervezte. Elérte az elérhetetlent: amire nem volt pénz – a találkozó a semmiből jött létre – arra szerzett. És ezzel szerzett magának jó egy hónapnyi megfeszített munkát (állás, vállalkozás, család, továbbtanulás és a saját csoportjának a vezetése, rendezése mellett). És sok-sok gyermekszínháznak, meg az őket felkészítő vagy éppen kísérő felnőt-teknek egy emlékezetes, szép napot.

A rendezvényt Mikepércs Község Önkormányzata mellett támogatta a Hajdú-Bihar Megyei Önkormány-zat, a Méliusz Központ és a Magyar Drámapedagógiai Társaság.